

Analyse af ADL-færdigheder

Manual

ADL-aktiviteter er en gruppe menneskelige aktiviteter, som har det til fælles, at de udføres regelmæssigt (dagligt) og udføres på en vane- eller rutinemæssig måde, hvorfor de ofte udgør basis for anden aktivitet.

ADL-taxonomien er bygget på følgende definition af begrebet aktivitetsevne (færdighedsevne):

Aktivitetsevne indebærer, at man evner at udføre aktiviteter. Aktivitetsevne er i høj grad miljørelateret, idet aktiviteterne både forudsætter et bestemt miljø og påvirkes af betingelser i miljøet. Aktivitetsevne kan også omhandle selve aktiviteten - det vil sige handlingsformen. Aktivitet indebærer en målrettet handling. Og forudsætter, at individet har viden om (kan) og udfører (gør), når det er nødvendigt (vil, skal). En aktivitet kan dermed betragtes som udtryk for, hvad individet vil, skal og kan udføre i en given situation.

ADL-taxonomien omfatter 2 begrebsniveauer, hvor basisaktiviteterne består af et antal delaktiviteter. At have fuld aktivitetsevne indenfor en basisaktivitet indbefatter, at man udfører samtlige eller for det enkelte individ aktuelle delaktiviteter. Hvis dette ikke er tilfældet er aktivitetsevnen nedsat og så kan individets færdigheder beskrives ud fra delaktiviteterne. Markér på ADL-cirklen, hvilke delaktiviteter individet kan udføre eller udfører i sin hverdag.

BASISAKTIVITET

Basisaktiviteten indeholder en gruppe daglige delaktiviteter, som tilsammen har et bestemt formål, for eksempel "Spise og drikke". Denne taxonomi omfatter 12 sådanne grupper af aktiviteter, som kan anses for at være generelle for de fleste og udgør en basis for dagligdagen. Andre aktiviteter, der er aktuelle for individet, kan tilføjes i ADL-cirkelens øvre del. Basisaktiviteterne har ingen indbyggede rangorden.

DELAKTIVITETER

Delaktiviteter består af specifikke målrettede handlinger, for eksempel "indtager føde, fører maden til munden og spiser". Aktiviteten "indtager føde" udgør dermed en del af "spise og drikke". Antallet af delaktiviteter varierer fra to til seks for de forskellige basisaktiviteter. Delaktiviteterne er arrangeret fra lettere til sværere delaktiviteter, hvilket oftest falder sammen med en udviklingsmæssig rækkefølge - i nogle af basisaktiviteterne er der anvendt en tidsmæssig rækkefølge.

DEFINITIONER PÅ BASISAKTIVITETERNE OG DELAKTIVITETERNE

Spise og drikke (svensk: äta och dricka, eng.: eating)

Definition at tage mad og drikke fra bordet, at spise og drikke

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 indtager føde det vil sige fører maden til munden og spiser
- 2 drikker, det vil sige fører væsken til munden og drikker
- 3 forsyner sig med fast føde og væske og skærer maden ud

Forflytning (svensk: förflyttning, eng.: transfer, mobility)

Definition målbevidst forflytning af kroppen fra et sted til et andet

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 forflytter sig i sengen, det vil sige ændrer stilling, eksempelvis vender sig, sætter sig op
- 2 forflytter sig fra seng til stol eller mellem stole
- 3 bringer sig fra et rum til et andet (på samme etage)
- 4 bringer sig fra en etage til en anden via elevator eller trappe
- 5 bringer sig ud af og ind i huset
- 6 bringer sig omkring i udendørs nærmiljø

Toiletbesøg (svensk: toalettbesök, eng.: toileting)

Definition at komme til og fra badeværelset/toilettet, samt udføre nødvendig intimhygiejne og af/påklædning

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 kan viljemæssigt/kontrolleret tømme tarm og blære
- 2 forflytter sig til og fra toiletsædet, samt udfører intimhygiejne
- 3 sætter tøjet og placerer eventuelle hjælpemidler så som bind og bleer og vasker hænder
- 4 bringer sig til og fra badeværelset/toilettet (rummet)

Af- og påklædning (svensk: på- och avklädning, eng.: dressing)

Definition tage tøj frem efter behov, tage tøj og sko af og på

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 klæder sig af
- 2 klæder sig på - overkroppen
- 3 klæder sig på - underkroppen
- 4 tager strømper/stømpbukser/sko på
- 5 tager tøj frem efter behov

Personlig hygiejne (svensk: personlig hygien, eng.: personal hygiene)

Definition at komme til og fra vask/brus/bad, vaske hele kroppen og håret, samt tørre sig

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 udfører øvre hygiejne, det vil sige vasker hænder og ansigt
- 2 tager bruse/karbad, det vil sige vask af hele kroppen
- 3 vasker håret

Anden kropspleje (svensk: övrig kroppsvård/skötsel, eng.: grooming)

Definition hygiejne og kropspleje, som vedrører en bestemt kropsdel

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 reder/børster håret
- 2 børster tænder
- 3 barberer sig/lægger make-up
- 4 neglepleje på hænder
- 5 neglepleje på fødder

Kommunikation (svensk: kommunikation, eng.: communication)

Definition overføring af information mellem en afsender og en modtager og betjening af aktuelt udstyr

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 meddeler sig/påkalder sig opmærksomhed
- 2 samtaler (noter, hvis deltagelse i samtale foregår nonverbalt)
- 3 telefonerer
- 4 læser
- 5 skriver i hånden eller på computer

Transport (svensk: resor, eng.: transportation)

Definition komme til og fra offentlige eller private transportmidler samt ind og ud af disse

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 transporteres med bil
- 2 færdes med bus/s-tog
- 3 færdes med tog/båd/fly
- 4 cykler/kører på knallert
- 5 kører bil/motorcykel

Madlavning (svensk: matlagning, eng.: food preparation)

Definition planlægning, finde materialer frem, forberede, tilberede, dække bord, rydde op og vaske op

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 tilbereder et koldt måltid mad
- 2 opvarmer færdiglavet mad eller tilbereder varm drikke
- 3 tilbereder et varmt måltid mad

Indkøb (svensk: inköp av dagligvaror, eng.: shopping)

Definition planlægge indkøb (indkøbsseddel), komme til og fra butikken, samle varer sammen, betale og fragte varerne hjem

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 planlægger indkøb/indkøbsseddel
- 2 foretager småindkøb i nærbutik
- 3 foretager ugeindkøb eller storkøb

Rengøring (svensk: städning, eng.: cleaning)

Definition smårengøring, rede seng, rydde op, vaske af, tørre støv af, støvsuge, og

ugerengøring, støvsuge/vaske gulv, rengøre toilet og bad

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 daglig smårengøring
- 2 ugerengøring

Tøjvask (svensk: tvättning, eng.: laundry)

Definition flytte og transportere vasketøj til og fra vaskested, sortere, vaske, hænge til tørre, lægge tøj sammen og stryge

Basisaktiviteten omfatter følgende delaktiviteter

- 1 foretager klatvask i hånden
- 2 foretager småvask i maskine
- 3 foretager tungere vask i maskine (ex vask af sengetøj)

UDFYLDNING AF ADL-CIRKLEN

Analyse af patientens/klientens ADL-færdigheder kan udføres gennem observation på sædvanlig vis og/eller gennem samtale/interview. Analysen kan udføres i forskellige omgivelser og på forskellige tidspunkter. Derved opnåes forskellige profiler, som kan sammenlignes med hinanden, ex. ved indlæggelse, udskrivelse og opfølgingsbesøg. Analysen udføres ud fra hver enkelt patients/klients behov og vaner.

Patientens ADL-færdigheder dokumenteres i ADL-cirklen (se fig. 1). Marker de aktiviteter, som er aktuelle i det enkelte tilfælde. Når det forekommer at der er andre aktiviteter, som er specifikke for den enkelte patient/klient, skal disse placeres i det tomme felt i cirklen. Det betyder, at antallet af basisaktiviteter kan variere fra individ til individ. Hver basisaktivitet svarer til en sektion i cirklen og er inddelt i et antal delaktiviteter.

Delaktiviteterne nummereres 1, 2, 3, osv., hvor 1 enten er den letteste delaktivitet eller den første delaktivitet. Delaktivitet 1 markeres længst inde imod cirkelns centrum og den sidste delaktivitet findes længst ude i den enkelte sektion.

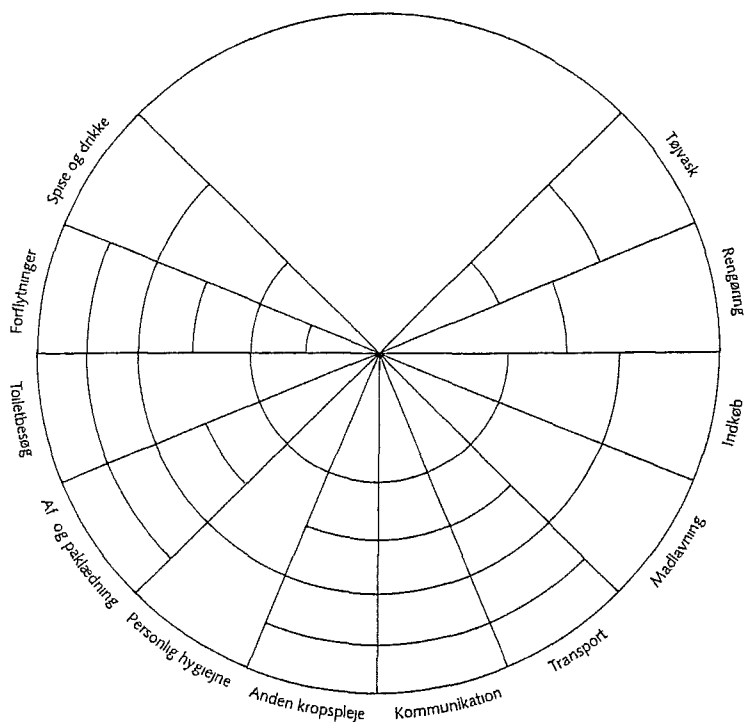

fig. 1 Cirkel

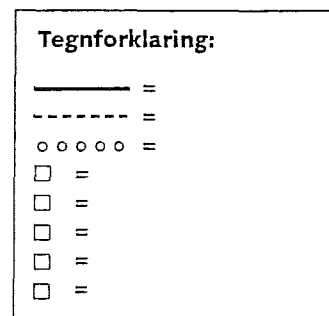

fig. 2 Tegnforklaring

Man kan anvende forskellige tegnforklaringer og farvemærker for at illustrere patientens/klientens ADL-færdigheder og problemer (fig. 2).

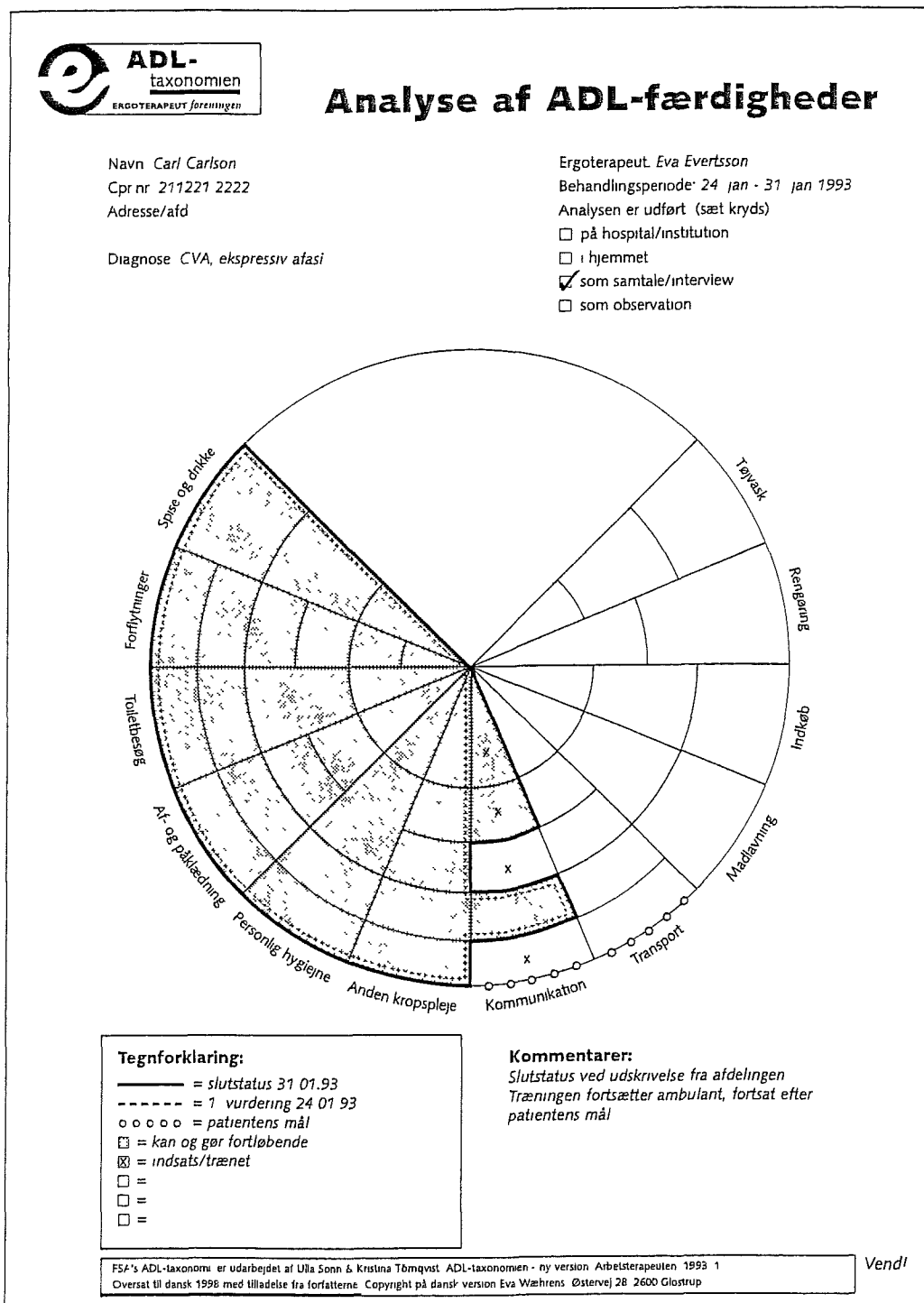
Tegnforklaringen anvendes for at forklare, hvad vurdering viser, og hvordan vurderingen er udført. Eksempelvis kan en stregmarkering eller forskellige farver anvendes for at markere forskellige profiler, ex. målsætning for træningsperioden eller forandringsprofiler før og efter træningsperioden. I træningsperioden kan man lave flere vurderinger enten på samme scorings-ark eller på separate ark, hvis der er for mange detaljer.

På scoringsarket markeres også, hvor vurderingen er udført, ex. på institution eller hjemme. Vurderingsmetode, samtale og/eller observation, angives ligeledes.

EKSEMPLER PÅ ADL-CIRKLENS ANVENDELSE

Eksempel 1.

Her beskriver ergoterapeuten, hvordan patientens/klientens ADL-færdigheder så ud ved første vurdering og ved udskrivelsen. Man kan også se, hvilke basisaktiviteter, patienten ønskede at forbedre, hvilke delaktiviteter, som er blevet trænet, og at der er sket en ændring af patientens færdighedsevne i 2 delaktiviteter i basisaktiviteten "kommunikation"

EKSEMPLER PÅ ADL-CIRKLENS ANVENDELSE

Eksempel 2.

Eksemplet viser patientens ADL-færdigheder før skaden og efter en træningsperiode ved udskrivelse til hjemmet.

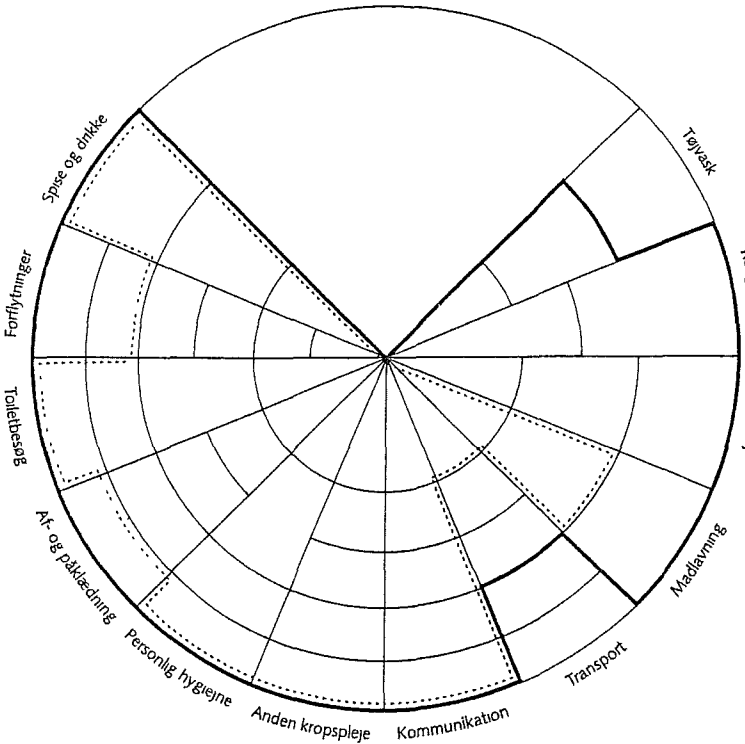
ADL-taxonomen
ERGOTERAPEUT foreningen

Analyse af ADL-færdigheder

Navn Nils Nilsson
Cpr nr 444444 1111
Adresse/afd

Diagnose

Ergoterapeut Eva Evertsson
Behandlingsperiode
Analysen er udført (sæt kryds)
 på hospital/institution
 i hjemmet
 som samtale/interview
 som observation

Tegnforklaring:

— = før skaden
 - - - = udskrivelse til eget hjem
 o o o o o =
 =
 =
 =
 =

Kommentarer:
 ADL-analysen før skaden er baseret på samtale med patienten.
 ADL-analysen ved udskrivelse er baseret på observationer og samtaler med patienten, hvad han gør og kan klare selv

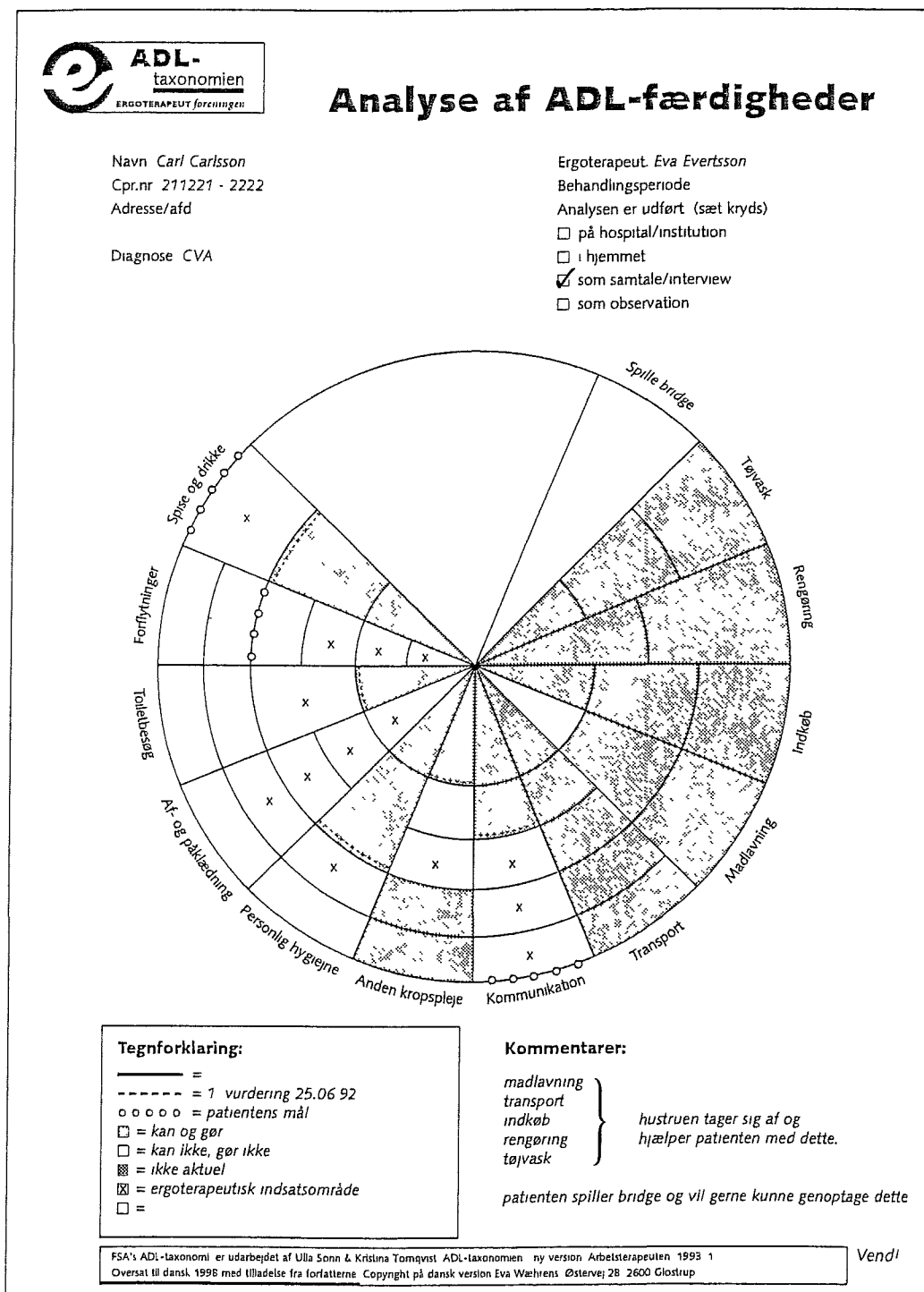
FSA's ADL-taxonomi er udarbejdet af Ulla Sonn & Kristina Tornqvist ADL-taxonomen ny version Arbejdsrapporten 1993 1
 Oversat til dansk 1998 med tilladelse fra forfatterne Copyright på dansk version Eva Wæhrens Østervej 2B 2600 Glostrup

Vendt

EKSEMPLER PÅ ADL-CIRKLENS ANVENDELSE

Eksempel 3.

I dette tilfælde fremgår det, hvilke delaktiviteter patienten kan og udfører ved første vurdering, samt hvilke basisaktiviteter og delaktiviteter, som ikke er aktuelle. Videre fremgår det, hvilke mål patienten har og indenfor hvilke delaktiviteter den ergoterapeutisk indsats er iværksat.

EKSEMPLER PÅ ADL-CIRKLENS ANVENDELSE

Eksempel 4.

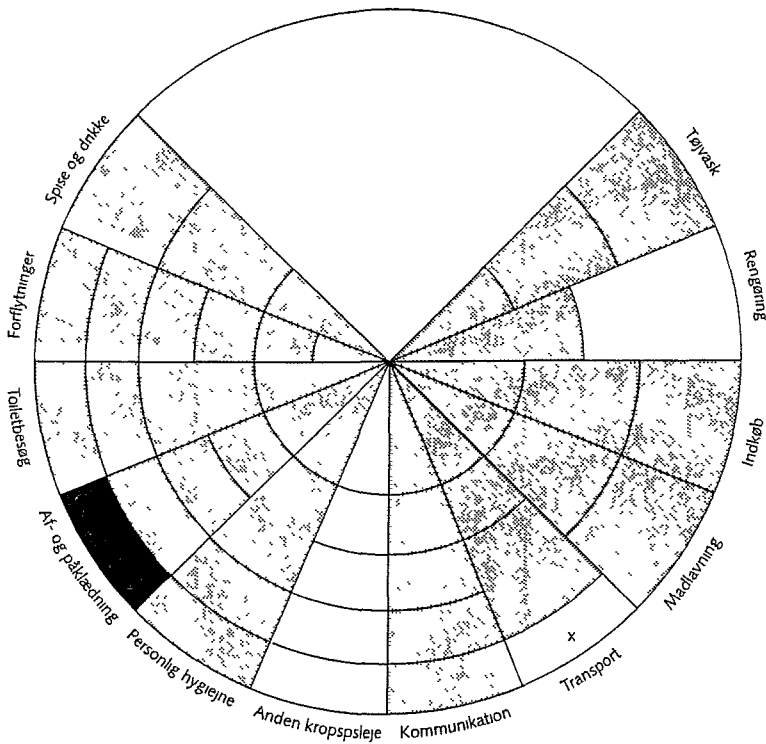
Her har ergoterapeuten villet give information om, hvad patienten klarer selvstændigt ved vurderingen, men også, hvad patienten klarede tidligere. Frem for alt er det patientens behov for hjælp, som ergoterapeuten har villet vise, og derfor findes dette specielt beskrevet i kommentarerne.

ADL-taxonomen
ERGOTERAPEUT foreningen

Analyse af ADL-færdigheder

<p>Navn <i>Rolf Rolfsson</i></p> <p>Cpr.nr <i>330331-1111</i></p> <p>Adresse/afd</p> <p>Diagnose <i>Hjertestop, apopleksi</i></p>	<p>Ergoterapeut <i>Eva Evertsson</i></p> <p>Behandlingsperiode.</p> <p>Analysen er udført (sæt kryds)</p> <p>☐ på hospital/institution</p> <p>☐ i hjemmet</p> <p>☒ som samtale/interview</p> <p>☐ som observation</p>
---	--

Tegnforklaring:

— =

- - - =

o o o o =

☐ = klarer Rolf selvstændigt

▨ = klarede Rolf inden apopleksi

■ = ikke prøvet

⊗ = ikke aktuelt

□ = aktiviteter Rolf behøver hjælp til

Kommentarer:

Spisning, Rolf spiser med venstre hånd, har svært ved at skære ex. kød ud og smøre brød.

Forflytning. Kan forflytte sig selv i en kørestol, hvis der forefindes automatisk døråbner og rummelig elevator

Toiletbesøg; lidt besværligt, er ikke selv tilfreds

Af- og påklædning, må fremover klæde sig i tøj der er let at få på p.g.a den nye situation Har fået to fixloch til skosnører

Personlig hygiejne; tager selv brusebad, hvis der forefindes badestol og tilstrækkelig plads Føler sig usikker, og vil gerne have opsyn

FSA's ADL-taxonomi er udarbejdet af Ulla Sonn & Kristina Törnqvist ADL-taxonomen ny version Arbejsterapeuten 1993 1
Oversat til dansk 1998 med tilladelse fra forfatterne. Copyright på dansk version Eva Wæhrens Østervej 28 2600 Glostrup

Vend!

- fortsat kommentar

Anden kropssleje, har behov for hjælp med neglepleje på både hænder og fødder.

Kommunikation; kan skrive sin underskrift med venstre hånd.

Madlavning, har selv klarer dette tidligere. Formentlig et problem nu

Transport; har selv klarer dette tidligere. Formentlig et problem nu. Har ikke specialkørsel

Indkøb; har selv klarer dette tidligere. Formentlig et problem nu.

Rengøring, har hjemmehjælp 1-2 gange om ugen til rengøring.

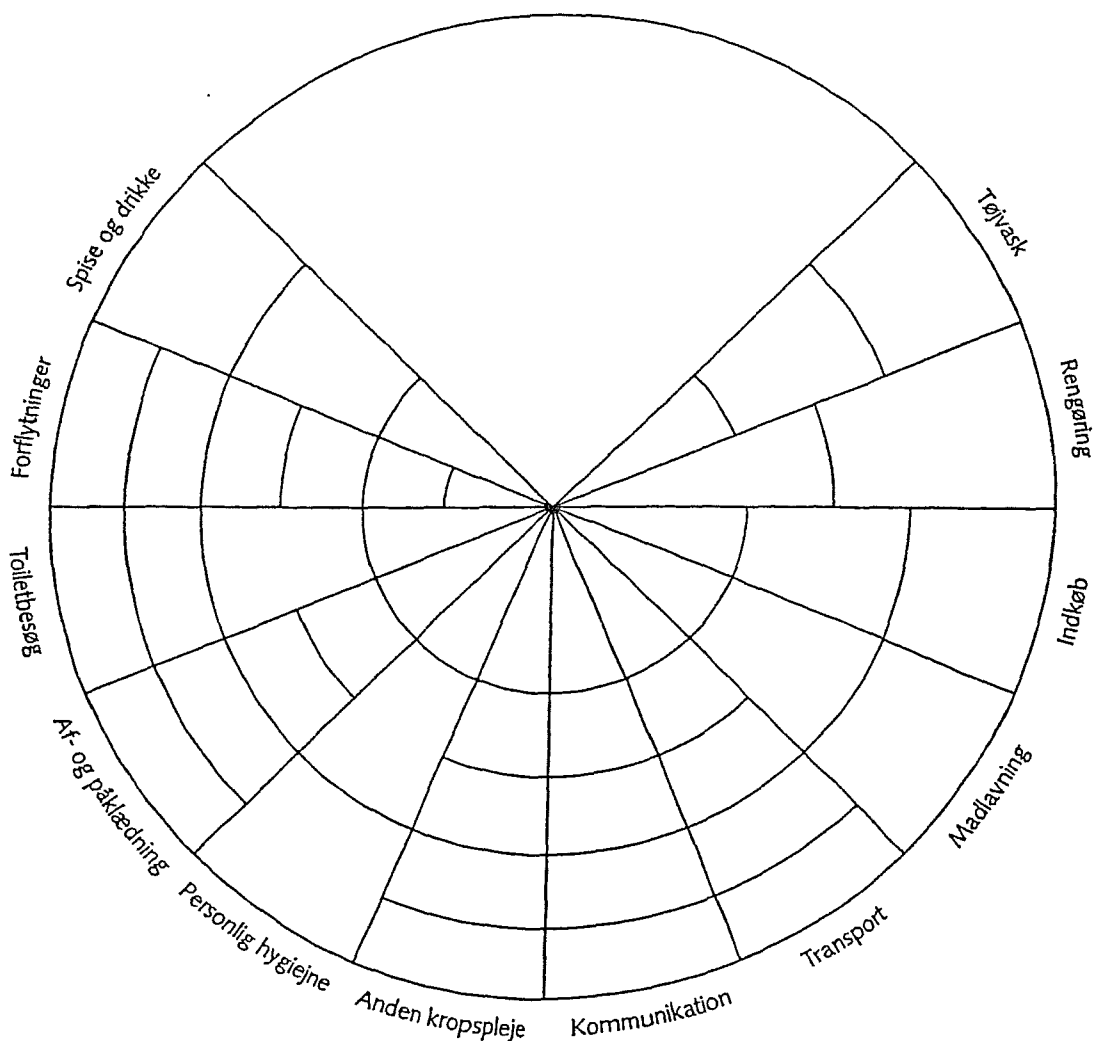
Tøjvask, har hjemmehjælp 1-2 gange om ugen til rengøring.

Analyse af ADL-færdigheder

Navn:
Cpr.nr:
Adresse/afd.:

Diagnose:

Ergoterapeut:
Behandlingsperiode:
Analysen er udført: (sæt kryds)
 på hospital/institution
 i hjemmet
 som samtale/interview
 som observation

Tegnforklaring:

- =
- - - =
- o o o o o =
- =
- =
- =
- =
- =

Kommentarer: